

Meclisin Demokrasi Sınavı: Kadınların Katılımı, Toplumun Geleceği

Ruşen Seydaoğlu

Meclisin Demokrasisi
Demokratik Toplumu
İnşa Etmeye Yeter mi?

Yasemin Özgün

Geçmişin Acılarından
Kadınların Barışına

Fatma Bostan Ünsal

Komisyonunda İfade Edilen
Farklı Yaklaşım ve Beklentilerin
Uyumlaştırılması / Röportaj

Derya Akyol

Av Jiyan e, Av Aşîti ye:
2. Mezopotamya
Su Forumu'nun Ortak Sesi!

Ayşe Güney

Dünya Kobanê Günü:
Sınırları Çizenler Değil,
Aşanlar Tarih Yazar

İÇİNDEKİLER

1

Meclisin Demokrasisi Demokratik Toplumu İnşa Etmeye Yeter mi?

Ruşen Seydaoğlu

6

Geçmişin Acılarından Kadınların Barışına

Yasemin Özgün

12

Komisyonunda İfade Edilen Farklı Yaklaşım ve Beklentilerin Uyumlaştırılması

Jin Dergi Ekibi (Fatma Bostan Ünsal ile Röportaj)

16

“Av Jiyan e, Av Aşîti ye”: 2. Mezopotamya Su Forumu’nun Ortak Sesi!

Derya Akyol

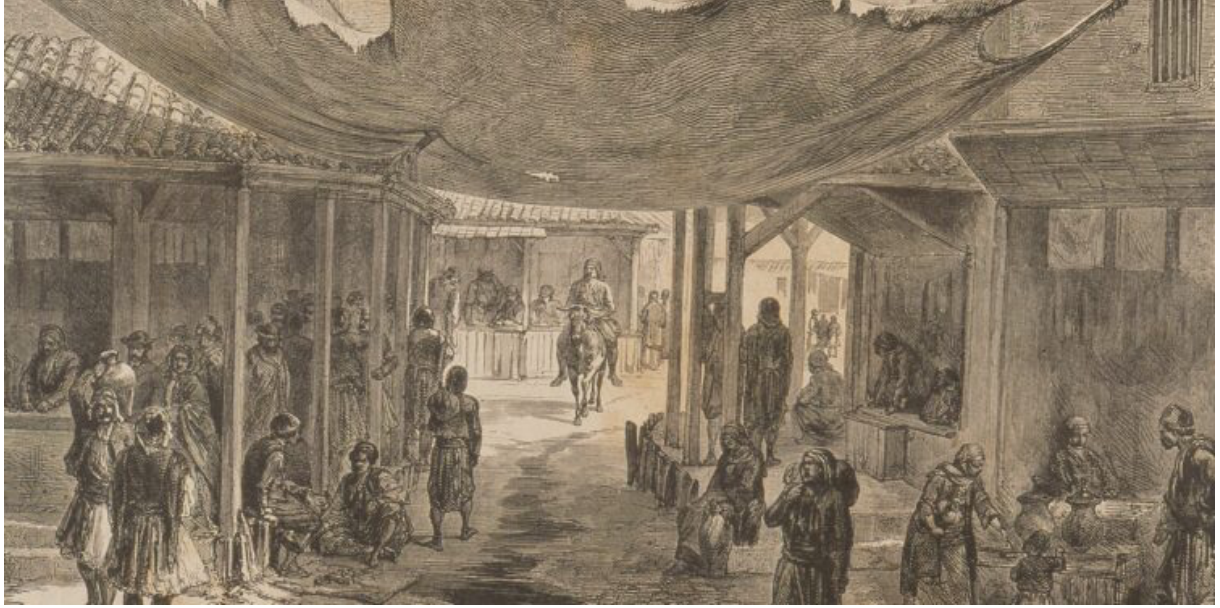
20

Dünya Kobanê Günü: Sınırları Çizenler Değil Aşanlar Tarih Yazar

Ayşe Güney

Meclisin Demokrasisi Demokratik Toplumu İnşa Etmeye Yeter mi?

Ruşen Seydaoğlu-2 Kasım 2025

“Helena rüyasında bizi görmüş.

Bir havaalanındaymışız ve tüm havaalanlarında olduğu gibi bir makineden geçmek için sırada bekliyormuşuz. Makineden yastıklarımızı geçirmemiz gerekiyormuş.

Önceki gece kullanılan yastıklar cihazdan geçerken rüyalar okunuyormuş.

Makine, kamu düzeni için tehlikeli rüyaları tespit ediyormuş.” (E. Galeano, Korku İmparatorluğu)

Demokrasiyi, eşitlikleri ve özgürlükleri nerede, daha önemlisi ise nasıl kurabiliriz? Bir beden, bir evin içi, bir köy, belli numaralar verilmiş sokaklar, kurumlar ve çok daha fazlasında tam da kamu düzeni için tehlikeli görülen rüyalar sayesinde demokratik bir yaşam, özgürlüklerin ve eşitliklerin işlediği sistemler kurulabilir, kuruldu da.

Tersinden ise; içinde dolanan kendini devlet karşısında küçücük hissetsin diye, küçücük hissetmemek için tek yolun devletin bedenine dönüşmek olduğu yanılsamasına kapılsın diye inşa edilmiş bir mekânda değil. İçinde toplum yerine; bürokrasi-hiyerarşi kurallarıyla makineleşmiş, üniformadan hallice takım elbiseleriyle hızlı hızlı hareket eden, her adımın x-rayden geçirildiği, x-rayin onay sesiyle varlığın kabul edilebilir kılındığı, kendine ve etrafına yabancılaşmış bedenlerin mekânlarında değil. Farklı düşüncelerin ve deneyimlerin milliyetçi, dinci, erkek egemen hassasiyetler öne sürülerek çığlıklarla, hakaretlerle, yumruklarla karşılandığı bir halde hiç değil.

Ve fakat; distopik romanların sonundaki isyanları akılda tutarak aksinin de kendisinin de dönüşümünün mümkün ve inşa edilebilir olduğuna inanabilir, inanılabilir olanı da pekâlâ gerçekleştirebiliriz.

Bu ikiliklerle, üçüncü ihtimalin de eşliğinde Türkiye'nin prototipi olan Meclis'e ve güncel çalışması Komisyon'a bakmak hem güncel hali hem de tarihselliği açısından önemli. Çünkü 2025 yılı devam ederken, bir kez daha, halkların, kadınların mücadelesiyle barışı getirme iddiasını yüklenen, çalışmalar yapan, bu vesileyle halkın geleceğinin bizzat halkla kurulmaya çalışıldığı iddia edilen zeminler, bunlar. Diğer taraftan; kimlikler ve ideolojik arka planlar açısından ortaklıkları çok az olsa da tarihsel mahiyetlerinin devamı olarak hâlâ en geniş bileşeni bir araya getirme gücüne sahip oluşumlar. Ki ilk bakışta bile kuruluşunun ve işleyişinin toplumu oluşturanların kolektifliği ya da kutuplaşması üzerindeki bağı, gündelik hayatın üretimiyle olan ilişkisini görmeye müsait.

Meclis'in nasıl kurulduğu başlı başına ve belki de ayrıca çalışılması gereken, üzerine zaten güçlü akademik çalışmaların da yapıldığı bir konu. Ancak tıpkı Meclis'in kuruluş sürecinde olduğu gibi Komisyon'un kuruluş-işleyiş sürecinde de öne çıkan ve bizim demokrasi derdiyle ele almamız gerektiğini düşündüğüm yanlar var.

Komisyon, savaş ve ağır çatışma koşullarının sonlandırılmasını, yeni yaşamın kurulabilmesi için hakikatlerin araştırılmasını, suçluların yargılanmasını, gerekli yüzleşmelerin yapılmasını, başımıza gelenleri bir daha kimse yaşamсын diye güven ortamının sağlanmasını da kapsayan birçok toplumsal talebin ve mücadelenin etkisiyle kuruldu. Yine yöneticilerin, karar vericilerin sınır güvenliğini, kaynak güvenliğini, savaşın yarattığı ve artık çözemedikleri krizleri yönetebilmek için kurmak zorunda kaldıkları bir Komisyon oldu.

Bu bambaşka dayanakların yarattığı ortaklık ise sorun görülenlerin çözülmesiydi. Tarihselliği bağlamında daha somut ifade etmek gerekirse; demos olarak halk, siyasi partiler gibi kısıtlı oluşumlarla da olsa kendini gerçekleştirmeye girişti. Ancak maalesef halkın yansıması, temsili demokrasinin sınırlarında kalabildi. Diğer taraftan seçilmiş ve seçilmişlikten iktidar yaratmış hükümet, demosun felsefi arka planından uzaklaşarak yani eşit değil belirleyici güç olarak Komisyondaki yerini aldı.

Peki demos-meclis ilişkisinde felsefi arka planından uzaklaşıldı dediğimiz yer ne denli hayati? Evet, demos, halk anlamına gelir; ancak sıradan bir nüfusu değil, siyasal özne olarak halkı, yani **“yönetme yetkisine sahip, etkin topluluğu”** ifade eder.[1] Bu anlamda

Meclis ya da Komisyon demosun kendini söz ve eylemle ifade ettiği mekân olamadı çünkü çoğunlukçuluk, çoğulculuğun yerine ikame ettirildi, siyasallık yerine sayısal çokluk konuldu. Demosun kamusal görünürlüğünü sağlaması gerekirken **“temsil kurumu”** oldu. Bizlere sunulan da 10’u kadın 51 üyeli, içinde cinsiyet eşitliğinin, inançların ve farklı etnik kimliklerin eşit ve etkili katılımının olmadığı bir tabloydu. Ve bir kez daha maalesef Meclis’in-Komisyon’un meşruluğu açısından demokrasiden beklenen kapsayıcılığı oluşturamadı.

Halbuki demokrasinin bir gereği olarak demosun varlığından bahsedebilmek, dışarıda bırakılanları da kapsayacak şekilde genişleyebilme kapasitesini yaratmakla ilgilidir. Bu denklem Komisyon’a görüş bildirmek üzere davet edilenler açısından da geçerliydi. Kimler konuşabilir, kimler duyulabilir, kimler sahiden hakların sahibidir sorusunun yanıtı niteliksiz bir bürokrasi olarak yansıdı. Savaşla dışarıda bırakılanlar ama savaşı yaşamın her hücresinde deneyimleyenler barış tartışmasında da dışarıda kalıyorsa demokrasi kırıldı ve yeni bir demokratik mücadele alanı ortaya çıktı demektir. Dışarıda kalanların barışta yurttaşlaşması mücadelesi...

Soruları da sorgulamaları da demokratik dönüşüm için arttırabiliriz ama Z raporu şöyle; Meclis Komisyonu’nda Barış Anneleri aslında konuşamadılar, onlarca yıldır barış mücadelesi veren kadınlar, duyulmadılar. Özgürlük ve eşitlik mücadelesi veren Kürt kadın hareketi ve feminist hareket dinlenmedi. Üstelik zaten tanınmış haklarını kullanamadıkları için haklara sahip olma hakları olmadığı da görülmüş oldu. Erkek egemenliğiyle yürüyen katmanlı ayrımcılık bir kez daha kadınların özgür konuşma ve haklara sahip olma hamlesi karşısında çıplaklaştı. Ama aynı zamanda bizzat onların sayesinde kurulmuş olan bu komisyonda cesurca, ısrarla söyledikleri hakikatler tarihi denebilecek belgelere geçti.

Bu süre zarfında sokakta ise kadınlar özgürlük ve eşitlik için direnmeye, kendi yaşamlarını bu ölçülerle kurmaya, anneler barış demeye, kaybettirilenlerin yakınları hesap sormak için insan hakları anıtına, Galatasaray Meydanı’na gitmeye, Kürtler umut hakkı yürüyüşlerine durmadan devam ettiler.

Toplum bunları yaparken Meclis ne yapabilirdi? Meclis Komisyonu’nu barış gibi hayati bir meselede halk egemenliğinin yansıması haline getirmeliydiler; en azından bunun bizzat toplum tarafından sağlanması için alan ve imkân oluşturulmalıydı. Maddi kapasitesi barışı toplumsallaştırmaya yeterli olan, tam da bu süreçte savaş bütçesini barış

bütçesine dönüştürebilecek olan bütün erkleriyle Meclisti. Pekâlâ elindeki imkânlarla bölgesel hatta kentler düzeyinde barış için halk meclisleri oluşturabilir hem seçilmiş siyasi parti temsilcileri hem de halkın sivil temsilcileri aracılığıyla farklı deneyimlerin en geniş ve meşru komisyonunu oluşturabilirdi. Tabi bu da bize yetmeyecek, demokrasiye dayanarak eleştirmeye devam edecektik. Böylesi bir yöntemle oluşturulmuş Komisyon, karar vermeye, yasa yapmaya ve kararlarını uygulamaya yetkili hale getirilecekti. Bunu yaparken bile her bir Komisyon üyesi temsil ettiği yerel halk meclisiyle birlikte karar verecekti.

Tamamlanmış herhangi bir süreçten bahsedemediğimize göre tüm bunlar hâlâ yapılabilir. Ülke yönetimi barış sürecinde ancak böylesi bir tutumla ve dönüşümle demokratik bir geçiş dönemi oluşturabilir. Meclis de Komisyon da tam da bu şekilde halk egemenliğinin mekânına ve aklına dönüştürülebilir.

Çünkü Meclis taşıdığı potansiyelle her zaman ama şimdi daha fazla, her şeyin kurulabilir, yıkılabilir, yeniden kurulabilir olduğu esnekliğiyle önemsenmeye muhtaç. Kutuplaşmaya ve beslediği ayrımcı kültüre karşı demokrasi fikrine ve eylemine muhtaç. Aksi gibi davranırsa da kendiliğinden harekete geçmese de demokratik bir toplum için bu dönüşümü yaşamaya mecbur. Buralarda demokrasi esas alındıkça toplumsal yaşamın da etkileneceğini, paralel olarak toplumsal yaşamda demokrasi örüldükçe de bahsi geçen zeminlerde demokratik gelişim yaşanacağını görmek zorunda.

Meclisin dönüşüm mecburiyeti de sokağın esas oluşu da demokrasi ve egaliberte (eşitliközgürlük) ile mümkünse; mücadele de her ikisini ve daha fazlasını kapsar, diyebiliriz. Çünkü demokrasi hâlâ halkların hayatında çatışmalı kalmaya mahkûm bir moment olarak, sandığımızdan daha büyük bir değiştirme gücüne sahip. Bir iktidar hali değil; demokrasisizleşme ile demokratikleşme süreçleri arasında gerçekleşen gerilimin ta kendisi.[2]

İşte, sırtımı güvenle yasladığım bu tekinsizlik sayesinde “o” mekân da gayet değişebilir geliyor. Ancak “doğruyu söylemek”, “doğruyu cesaretle söylemek”, “doğruyu söylemekte ısrar etmek” edimine muhtaç olduğunu görerek hareket ettiğimiz takdirde. Bu metnin derdi açısından da 21. yüzyılda savaş karşısında barışın neden toplumsal bir ihtiyaç olduğunu özgürce konuşabildiğimiz, **parrhesiastes** olabildiğimiz ölçüde. Arttırıyorum; yaşamımızı şekillendiren, yaşamımızın şekillendirdiği tüm diğer mekanlar gibi meclisi

de **parrhesiayanın** mekânına dönüştürerek.[3] Yani Antonio Machado’nun “**Yolcu, yol yok, yol yürüyerek açılır**” dediği yerden demokrasi meselesine sahip çıkarak.

Ama kolay değil. Mümkün olduğuna inandığımızı nasıl kuracağımız; demokrasinin, özgür konuşma ve haklara sahip olma hakkı üzerinden büyütülmesiyle doğrudan bağlantılı. Bir kere, özgür konuşma iletişim kurma halini aşan; duyulmayı, duyulmanın değişimde dikkate alınmasını da kapsayan politik bir edim olarak demokrasinin parçası. Özne olmaya, sözün eyleme dönüşmesinin imkânına dair. İkinci olarak haklara sahip olma hakkı ise özgürlüklerin ve eşitliklerin sadece yasal düzenlemeler ile tanındığı değil, mücadeleyle sürekli yeniden kurulan, geliştirilen, kullanımın önündeki engellerin mücadeleyle kaldırıldığı haliyle demokrasiye dahil.[4] Ve her ikisi de kolektif bir topluluk içinde anlamına kavuşan ölçüler.

Bu ölçülerle yeniden Meclis’e ve Komisyon’a dönersek; bizler açısından barış ve demokratik toplum sürecinin inşası anlamına gelen bu süreç boyunca birbirinden son derece farklı, onlarca sivil oluşumun, akademisyenin, siyasetçinin konuşması, demokrasinin gerçekleştiğini düşünmeye yetmemeli. Konuşabiliyor oluşumuz demokrasi açısından ancak bir başlangıç sayılabilir.

Duyuldular mı, duyulduk mu? Komisyon duyduysa talepleri, eyleme geçerek gerçekleştirmeye girişti mi, girişecek mi? Bu son derece birbirinden farklı hatta zaman zaman birbirinin zıddı düşüncelere sahip olanlar, beraber yaşamak için birbirini duyup birbirinin sahip olduğu hakların evrensel etik ve ahlak ölçülerini gözeterek kullanılmasını savunacaklar mı?

Hayır mı? Öyleyse demokrasi tam da demokrasisizleşme ve demokratikleşme süreçlerinin geriliminde kendini sürekli yeniden üretmeye, mücadeleyle üretmeye devam edecek.

[1] Hannah Arendt, İnsanlık Durumu, İletişim Yay., 2003.

[2] Etienne Balibar, Demokrasiyi Demokratikleştirmek Özgür Konuşma, İletişim Yay., 2019.

[3] Etienne Balibar, Eşitliközgürlük Siyasal Denemeler, Metis Yay., 2016.

[4] Hannah Arendt, Totalitarizmin Kaynakları. 2. Cilt: Emperyalizm, İletişim Yay., 2018.

Geçmişin Acılarından Kadınların Barışına

Yasemin Özgün-2 Kasım 2025

Mekânın düzeninden kullanılan dile, salondaki ağırbaşlı, “ağır ağabey” tavırlarına kadar her şey, baştan sona “erkek” bir yapılanmanın içindeymişim hissini veriyordu. Yine de Komisyon salonunda görev yapan çalışanların sıcak ve samimi yaklaşımları, bu resmî atmosferin sertliğini bir nebze olsun yumuşatıyor, ortamı daha nefes alınabilir bir hâle getiriyordu

Barışa ihtiyacı olan kadınlar olarak 2024 yılında gücümüzü, bu topraklarda uzun yıllardır süren kadınların barış ve özgürlük mücadelelerinden alarak, barış sözünü çoğaltmak; iktidarın aileci, muhafazakâr, baskı ve şiddeti önceleyen, kadını yok sayan, LGBTİ+’lara yaşam hakkı tanımayan politikalarına karşı sesimizi yükseltmek için yola çıktık. 2025 yılı Şubat ayında, **Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi (BİV)** olarak, kadınların hem bireysel hem kolektif düzeyde barışa neden ihtiyaç duyduğunu hatırlamak, birbirimize anlatmak, temas alanlarımızı büyütmek ve barışın öznesi olma sorumluluğunu paylaşmak amacıyla yeniden yola koyulduğumuzu kamuoyuna duyurduk.

Yaklaşık bir yıldır, Kürt sorununun barış içinde, demokratik ve eşitlikçi biçimde çözülmesi için acil ve somut taleplerimizi dile getirdik; bu taleplerin karşılanması yönünde başta **TBMM** ve hükümet olmak üzere tüm karar vericilere çağrılarda bulunduk. Öte yandan, barış ya da savaş kavramlarının yalnızca bu coğrafya ile sınırlı olmadığına farkındalığıyla, Êzidîlere ve Alevilere yönelik katliamlara; Gazze’deki İsrail soykırımına, İsrail’in İran’ı hedef alan emperyalist saldırılarına karşı da sesimizi yükselttik.

Ortadoğu’da barış mücadelesi yürüten kadınların yanında olduğumuzu her fırsatta dile getirdik[1].

Bu süreçte, **Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile PKK (Kürdistan İşçi Partisi)** arasındaki elli yılı aşkın süredir devam eden silahlı çatışmanın demokratik yollarla sona erdirilmesi ve sürecin Meclis’te demokratik siyaset zemininde sürdürülmesine yönelik çağrılar sonucunda, **Türkiye Büyük Millet Meclisi** çatısı altında *Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu* (Komisyon) kuruldu. 51 üyeden oluşan Komisyona, biri hariç Meclis’te temsil edilen tüm siyasi partiler üye verdi ve Komisyon 5 Ağustos 2025’te çalışmalarına başladı.

Komisyon, ilk adım olarak çatışmadan doğrudan etkilenen örgütlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve baroların temsilcilerini dinlemeye karar verdi. Ancak Komisyonun nasıl çalışacağına ilişkin usul ve esaslar net biçimde belirlenmedi; amacına ve kapsamına dair belirsizlik, sürecin başından itibaren varlığını korudu.

BİV olarak, barış için Meclis’te eşit temsil ve katılımcılık ilkesine **dayalı bir komisyon kurulması** talebimizi sürecin önemli bir parçası olarak gördük. Her ne kadar kurulan Komisyon, kadın temsiline son derece düşük oluşu —51 üyenin yalnızca 9’unun kadın olması— ve yasal güvencelerin eksikliği gibi nedenlerle beklentilerimizin dışında şekillense de kadınların neden barışa ihtiyaç duyduğunu ve barış için hangi somut talepleri olduğunu Komisyona sunmayı; ardından sürecin takipçisi olmayı, barış mücadelesi açısından kıymetli bir adım olarak değerlendirdik.

Gelen çağrı üzerine, **Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi (BİV)** adına son toplantımızda aldığımız karar doğrultusunda, Feride, Ruşen ve ben, 15 Ekim 2025 Çarşamba günü **TBMM Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu’nun** on beşinci toplantısına katıldık. Bu yazıda, Komisyona katılan BİV temsilcilerinden biri olarak, toplantıya dair izlenimlerimi ve dikkatimi çeken bazı noktaları paylaşmak istiyorum.

Aslında, Komisyon toplantısına katıldığımız **15 Ekim** tarihinden yaklaşık bir ay önce ismimiz Komisyona bildirilmişti. Ancak uzun bir süre boyunca katılım tarihimizin kesinleşmesini bekledik. Süreç uzadıkça, davetin gerçekten hayata geçip geçmeyeceğine dair kuşkularımız da arttı. Zira Komisyonun nasıl işleyeceğine dair net bir plan ya da takvim bulunmuyordu. “Dinlemeler”in ne kadar süreceği, kimlerin davet edileceği genellikle sadece birkaç gün öncesinden öğrenilebiliyordu.

Bu belirsizlik sürecinde, Komisyona sunmak ve sonrasında kamuoyu ile kadın örgütleriyle paylaşmak üzere oldukça kapsamlı bir rapor hazırladık. BİV olarak defalarca bir araya gelerek tartıştık, önerileri değerlendirdik ve rapora son şeklini verdik.

Komisyon toplantıları, **TBMM Tören Salonu** olarak adlandırılan mekânda gerçekleştiriliyor. Geniş, altın renkli süslemelerle Osmanlı sarayını andıran, ihtişamlı bir dikdörtgen salon bu. Başkan **Numan Kurtulmuş**'un oturduğu koltuğun iki yanında siyasi parti temsilcileri yer alıyor; karşılarındaki yaklaşık on kişilik oturma grubunda ise o gün sunuş yapanlar bulunuyor.

Mekânın düzeninden kullanılan dile, salondaki ağırbaşlı, “ağır ağabey” tavırlarına kadar her şey, baştan sona “erkek” bir yapılanmanın içindeymişim hissini veriyordu. Yine de Komisyon salonunda görev yapan çalışanların sıcak ve samimi yaklaşımları, bu resmî atmosferin sertliğini bir nebze olsun yumuşatıyor, ortamı daha nefes alınabilir bir hâle getiriyordu.

Toplantıda ilk olarak gençlik adına gelen ve çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu konuşmacılar söz aldı. **Türk Teknoloji Takımı** adına söz alan kadın konuşmacı ise, ısrarla “Terörsüz Türkiye süreci” ifadesini kullanarak başladığı konuşmasında, Türkiye’nin dört bir yanında kurulan teknoloji takımlarının gençlere fırsat eşitliği sunduğunu anlattı; roket parçalarının uçuş kontrol kartının “yerli ve milli” olarak üretildiğini örnek gösterdi. Ancak, tüm bu anlatının barışa nasıl bir katkı sağlayacağına dair hiçbir değerlendirme yapmadı. Sözlerine, Şanlıurfa’dan “Kodgirl Takımı” adlı iki kız öğrenciden oluşan bir grubun Eğitim Teknolojileri Yarışması’nda derece elde ettiğini ekleyerek devam etti. “Kültürel içeriklerle zenginleştirilmiş otonom bir eğitim otomasyonu geliştirdiler” diyerek, bir Kürt ilinde kadın öğrencilerin teknoloji alanında yer alabilmesine vurgu yaptı. Konuşmasının geneline bakınca Kürt sorununun çözümünü kendi ifadeleriyle “teknoloji odaklı bir kalkınma hikâyesi yazmakta” gördüklerini söyleyebiliriz.

Bir sonraki oturumda söz alan **Türkiye İş Kadınları Derneği** temsilcisi ise benzer bir söylemle, Kürt sorununun çözümünü bölgesel kalkınma meselesine indirgedi. “Terörün gölgesinde yaşayan bölgelerde kadınların ekonomik hayata katılımını sağlamak amacıyla” mikro girişim destekleri sunduklarını, eğitim bursları ve istihdam projeleriyle genç kadınların geleceğe umutla bakabilmeleri için somut fırsatlar yarattıklarını anlattı. Kadem adına söz alan konuşmacı, eğitime ve düzeltmeyi hedefleyen bakış açısına dayalı projeleri destekler nitelikte çeşitli ıslah çalışmalarından söz etti. Konuşmasında, “Terör

örgütleri yıllarca bölgede ‘özgür kadın’ söylemini kullanarak kadınları ideolojik olarak etkiledi ve biçimlendirdi. Bu bağlamda, önümüzdeki dönemde kadın alanında faaliyet gösterecek sivil toplum kuruluşlarının bölgedeki rolü son derece kritik olacaktır.” ifadelerini kullandı. Ayrıca, sahada “Terörsüz Türkiye” vizyonu çerçevesinde, terörün yarattığı çok katmanlı tahribatın onarılmasına yönelik psikososyal destek mekanizmaları gibi kapsamlı ve sürdürülebilir bir iyileşme programı yürütmeye önem verdiklerini belirtti.

Konuşmacı, kadınları aile kurumuna hapsedip koca ya da babaya bağımlı kılarak patriyarkal kapitalist düzeni yeniden üreten “Aile Yılı” kapsamında, “ailenin güçlendirilmesi” hedefi doğrultusunda yürütülen projelerden söz etti. Ayrıca, LGBTİ+ bireylere yaşam alanı tanımayan, dışlayıcı ve heteronormatif yaklaşımların —örneğin 11. Yargı Paketi gibi yasal düzenlemeler aracılığıyla— meşrulaştırılmasına zemin hazırlayan bu projeleri olumlayıcı bir dille aktardı. Kadınların yaşadıkları acıları “güvenli bir ortamda paylaşabilecekleri alanlar” oluşturduklarını; aile içi iletişimi, ebeveynlik becerilerini ve toplumsal bağları güçlendirmeye yönelik programlar yürüttüklerini belirten bu söylem, esasen kadınları özne olmaktan ziyade aile içinde tanımlayan ve özgürleştirici değil, disipline edici bir yaklaşımı yansıtıyor.

Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi adına söz alan Ruşen, savaşın kadınlara ödediği ağır bedellerden söz etti. Öldürülen, yakınlarını kaybeden, göçe zorlanan; işkenceye, tacize ve tecavüze uğrayan, yoksullaştırılan kadınların yaşadıklarını dile getirdi. Barışın ancak Kürt sorununda tekçi ve güvenlikçi anlayışın terk edilerek, demokratik, eşitlikçi ve özgürlükçü bir yaşamın inşasıyla mümkün olabileceğini vurguladı. Ayrıca, kurulması hedeflenen yeni yaşamın; kadınları dışlayarak, eşitsizliği derinleştirerek ve savaşın kadınlar üzerindeki yıkıcı etkilerini görmezden gelerek inşa edilemeyeceğini ifade etti ve daha önce de farklı biçimlerde ifade ettiğimiz barış için taleplerimizi aktardı.

Feride, raporun ilgili bölümünde, Komisyonun rolünün sınırlı olduğunun farkında olduğumuzu, ancak bu çabanın bazı alt komisyonlar ve başka çalışmalarla geliştirilmesi gerektiğine inandığımızı belirtti. Bu çalışmaların önemli bir boyutunun da cinsel şiddeti konuşmak olduğunu vurguladı. Kadınların, savaşın pompaladığı ve pekiştirdiği, son derece milliyetçi ve militarist bir erkeklik biçiminin gölgesinde yaşamak zorunda bırakıldıklarını ifade etti:

“Örneğin, kimi kız çocukları okullarının önünde üniformalı kolluk görevlilerinin cinsel tacizine uğramaktan korktu. GBT bahanesiyle kimlik bilgilerini öğrenen bu görevliler, daha

sonra sosyal medya üzerinden tacize yöneldi; birçok genç kadın ve kız çocuğu bu şekilde cinsel şiddet sarmalına sürüklendi. Bundan yalnızca birkaç yıl önce aynı JÖH’ler ve PÖH’ler Cizre, Yüksekova, Nusaybin gibi kentlerde kadınların yatak odalarına girmişti; duvarlara, aynalara kadınların rujlarıyla tecavüz tehditleri yazılmış, iç çamaşırlarıyla fotoğraflar çekilmiş ve bu görüntüler sosyal medya hesaplarında açıkça paylaşılmıştı.”

Feride, bu fotoğraflardan birini yansıtarak Gazze’de yaşananlarla benzerliğine dikkat çekti. O anda erkek milletvekillerinin bağırmaya başladığı gergin bir atmosfer oluştu. Kimisi “böyle bir şey yok” diyerek şiddeti toptan inkâr etti, kimisi Gazze’ye yapılan benzetmeye öfkeleni, kimisi ise bu fotoğrafı “münferit bir olay” olarak nitelendirdi. Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş ise “Geçmişin acıları üzerinde konuşarak bugünkü barışı inşa etmemiz mümkün değildir” dedi. O an, bir kez daha, konuşulması en zor konunun cinsel şiddet olduğunu; hele ki fail kamu gücünü arkasına almış, bir kolluk görevlisi olduğunda, bu sessizliğin çok daha derinleştğini gördük.

Cinsel şiddetin konuşulmasının dahi tepkiyle karşılandığı, inkârla bastırıldığı bir bağlamda, devletin ve kamu gücünü kullanan aktörlerin işlediği suçlar yalnızca geçmişte kalmaz; toplumsal hafızaya kazınarak bugün de varlığını sürdürür. Cezasızlık, faili koruyan bu yapısal sessizlik, şiddetin yeniden üretilmesini mümkün kılar. Şiddet, kamusal alandan özel alana, devletten topluma, oradan da kadınların bedenine ve yaşamlarına sirayet eden bir süreklilik içinde varlığını sürdürmektedir.

Bizden önceki oturumlardan birinde “dinlenen” Barış Annelerinin kendi anadillerinde konuşmalarına izin verilmemesi de bu suskunluğun, inkârın ve bastırmanın başka bir biçimidir. Aynı sessizlik, aynı “duymama” hâli, kadınların tanıklıklarını ve acılarını görünmez kılmanın kurumsal bir pratiği olarak yeniden üretilmektedir.

Bugün beş yılı aşkın süredir faili bulunamayan **Gülistan Doku**, Nisan ayından beri kayıp olan **Feleknaz Keskin**, akıbeti belirsiz **Narin Güran, Rojvelat Kızmaz ve Rojin Kabaiş** vakaları bu cezasızlık kültürünün en çarpıcı örnekleridir. Bu isimler, adaletin işlemeyişinin, kadınların yaşam hakkının sistematik biçimde değersizleştirilişinin simgesine dönüşmüştür. Her biri, geçmişte işlenmiş suçların üstü örtüldükçe yeni suçların nasıl mümkün hale geldiğini hatırlatır.

Dolayısıyla, bu ortamda barış, yalnızca silahların susması anlamına gelmiyor. Gerçek bir barış, kadınların maruz kaldığı şiddetin görünür kılındığı, faillerin yargılandığı, adaletin tesis edildiği ve toplumsal hafızanın bu yüzleşmeyle yeniden inşa edildiği bir süreçle

mümkün. Kadınların adalet talebi, yalnızca bireysel bir hak arayışı değil, aynı zamanda barışın toplumsallaşmasının en temel koşulu.

Nazan Üstündağ[2], barış süreçlerini “toplumun yeniden kurulduğu anlar” olarak tanımlar. Bu dönemlerde kurulacak tüm toplumsal sözleşmelerde kadınlar eşit biçimde temsil edilmezse, bu sözleşmeler eksik kalır. Üstündağ’a göre, kadınların dahil olmadığı barış süreçleri toplumsallaşamaz; çünkü erkekler çoğu zaman barışı egemenliğin yeniden paylaşımı olarak görürken, kadınlar onarımı, adaleti ve telafiyi merkeze koyar. Üstündağ’ın da belirttiği gibi, kadınlar barış masalarına yalnızca “temsil” için değil, yeni bir toplumsal tahayyül için oturlar.

Bu tahayyül, kapitalizmin, militarizmin ve patriyarkanın iç içe geçtiği egemenlik alanlarını sorgular. Barış, kadınlar için yalnızca çatışmanın sona ermesi değil, yaşamın yeniden eşitsizliklerin, erkek şiddetinin, ayrımcılıkların olmadığı bir temelde kurulmasıdır. Demokratikleşmeye ve geçmişle yüzleşmeye dair taleplerin görmezden gelindiği bir Komisyon gündeminin silahsızlanmayı sağlayacak ve devam ettirecek koşulları oluşturamayacağını görmek gerekir.

[1] Bkz: <https://www.barisaihtiyacimvar.com/>

[2] Üstündağ, N. (2013). Kadınların Barış Süreçlerindeki Rolü. İstanbul: İletişim Yayınları.

Komisyonunda İfade Edilen Farklı Yaklaşım ve Beklentilerin Uyumlaştırılması

Jin Dergi Ekibi (Röportaj)-2 Kasım 2025

Hak İnişiyatifi Genel Başkanı Fatma Bostan Ünsal ile, Meclis'te kurulan Komisyon'a sundukları rapor, bu raporun hazırlanma süreci ve Komisyonun genel yaklaşımı üzerine konuştuk.

Hak İnişiyatifi, uzun yıllardır insan hakları alanında yürüttüğü çalışmalarla Türkiye'nin demokratikleşme sürecine katkı sunan sivil toplum kuruluşlarından biri. Genel Başkan Fatma Bostan Ünsal ile yaptığımız bu söyleşide hem Komisyon'a sundukları raporun içeriğini hem de Türkiye'de barış sürecine yönelik toplumsal ve siyasal tutumu değerlendirdik. Ünsal, özellikle geçmiş deneyimlerden yararlanmanın, toplumsal hafızayı güçlendirmenin ve barış sürecine kadınların etkin katılımını sağlamanın önemine dikkat çekti.

Hak İnişiyatifi olarak Barış Süreci Komisyonu'na sunduğunuz raporu hangi ihtiyaçlardan yola çıkarak hazırladınız? Süreçte nasıl bir yöntem izlediniz ve diğer raporlardan farkı neydi?

Hak İnişiyatifi ve öncülü olan MAZLUMDER'in öncelikli çalışma alanlarından biri Kürt meselesiydi. Hatta bir önceki çözüm sürecinin 2015 yılında bitmesinden sonra, Cizre, Sur gibi şehirlerde yoğun hak ihlallerinin yaşandığı dönemde güvenlik bürokrasisinin şimşeklerini üzerine çeken raporlar hazırlamıştı. Son süreç başlayınca, daha önce 1992 ve 2012'de yapılan Kürt Forumlarına ilave olarak Şubat 2025'te Kürt Forumu 3'ü ve 13 Temmuz 2025'te bir çalıştay yapmış ve sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmıştık. Meclis'te söz konusu Komisyon kurulunca kurumumuz pek çok parti tarafından önerilmiş, biz de

bunun üzerine konu ile ilgili görüşlerimizi içeren raporumuzu hazırlamıştık. Yaptığımız Kürt Forumu 3 ve Çalıştay'dan hareket ederek ve güncel gelişmelere yönelik tavrımızı da yansıtan bu belgemize son şeklini vererek sunduk. Sunumumuza Kürtçe bir selamlama ile başlamayı tercih ettik, çünkü Barış Annelerinin Kürtçe konuşmasına izin verilmemesinin çok yanlış olduğunu ifade etme gereğini duyuyorduk. Gerçekten Kürt meselesinin kök nedenlerinden biri olan Kürtçenin yasaklanması ve bunun sebep olduğu travmaların bu süreçte tedavi edilmesi gerekiyordu.

Diğer rapor verenlerin hepsini değerlendirme fırsatımız olmadı ama İnsan Hakları Derneği ve MAZLUMDER gibi insan hakları kurumlarına benzer şekilde raporumuzda, insan haklarının teminat altına alındığı, hukuk devleti gereklerinin uygulandığı kapsayıcı bir yönetimin hayata geçmesini sağlamak üzere tavsiyelerde bulunduk. Bu çerçevede Türkiye'nin mer'î hukukunda yer alan ama uygulanmayan hususları hatırlattık: Hasta ve yaşlı tutsakların son günlerini ailesinin yanında geçirmelerinin sağlanması bunlardan biriydi. Siyasi mahkûmlara yönelik ayrımcı uygulamaların kaldırılması ikinci tavsiyemizdi. Terörle Mücadele Kanunu'nda, terör isnadı ile yargılanmak için şiddet ile ilişkinin koparılması dolayısıyla milyonlarca insanın terör isnadı ile yargılanmasının absürtlüğüne değinerek, ya bu kanunun tümüyle kaldırılması ya da gerekli değişikliklerin yapılması gerektiğini söyledik. Ayrıca 15 Temmuz Darbe Teşebbüsü'nden sonra hayatımıza giren, seçme ve seçilme hakkını ihlal eden, seçilmiş belediye başkanları ve meclis üyelerinin görevlerinden alınıp yerlerine kayyum atanmasına izin veren düzenlemenin kaldırılması ve seçilmiş belediye başkanları ile meclis üyelerinin görevlerine iade edilmeleri gerektiğini belirttik. Kürtçenin eğitim dili olması ile ilgili anayasal değişiklik ve anayasal vatandaşlık önerimizden de bahsedebilirim. Yine bölgesel barışı temin etmek için Suriye'deki Kürt varlığının tehdit olarak görülmesi yerine, iş birliği yapılacak önemli bir güç olarak görülmesi gerektiğini vurguladık.

Komisyonun bugüne kadar izlediği yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu tutum, toplumda güven mi yaratıyor yoksa barış sürecine dair mesafe mi oluşturuyor?

Komisyonun bugüne kadar, yukarıda bahsettiğim Kürtçe konuşmanın engellenmesinde gördüğümüz iletişim kazası hariç, dinleme faaliyeti yaptığını söyleyebiliriz. Türkiye'nin bir türlü çözemediği Kürt meselesinin sebeplerini görmek/göstermek ve bu çerçevede bu zamana kadar Türkiye nüfusunun çoğunun tek taraflı propagandaya maruz kalmasını bir ölçüde de izale edecek bir tutum içinde görmek isterdim. Türkiye'de sürece son derece farklı yaklaşan kesimler var. Bu zamana kadar hâkim olan, Kürt varlığını inkâr eden,

güvenlikçi politikaları tek doğru yöntem olarak kabul eden görüşlerin yanı sıra sorunun sebeplerini analiz eden, çözüme yönelik görüşlerin ifade edildiği nötr bir zemin olmuştur. Bir sürece girdiğimiz için farklı kesimlerin görüşlerini yaklaştıracak, farklı grupların birbirini anlamasına hizmet edecek şekilde Meclis'in inisiyatif almasının daha doğru olacağını düşünüyorum. Meclis'in bu tutumu toplumun sürece güven duymasını engellemektedir. Yapılan kamuoyu araştırmaları, sürece desteğin çok yüksek olmasına rağmen başarıya ulaşacağına yönelik umutların çok düşük olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de yeni bir çözüm süreci başlatılırken geçmişte yaşanan deneyimlerden, birikimlerden ve toplumsal travmalardan nasıl yararlanılmalı; bu süreçte toplumsal hafızanın ve kamusal meşruiyetin güçlendirilmesi için hangi adımlar atılmalıdır?

Türkiye bir sürece başladığında bu konudaki biriktirmiş olduğu bilgi ve tecrübesini değerlendirmesi gerekirdi. Sadece önceki çözüm süreci döneminde Güneydoğu Bölgesi’yle sorumlu Akil İnsanların hazırladığı raporun kamuoyunda işlenmesi, paylaşılması bile çok önemli bir adım olurdu. Madem bu süreç başladı, bu birikimin yetkililer tarafından hatırlatılmasıyla 60.000’den fazla canımızı kaybettiğimizi, bu sorun nedeniyle hukuk dışına çıkıldığını; Beyaz Toroslar, Diyarbakır Cezaevi, 4.000’den fazla köy yakılması gibi travmatik olaylar yaşadığımızı tüm Türkiye olarak duymakla başlamak önemli bir adım olacaktı. Bu görüşler, bu zamana kadar ancak çok küçük bir grup tarafından dile getirildiği ve sürecin başarısı için hayati önemde olduğu için, bu hususların dile getirilmesi denge sağlayabilirdi. Gerçekten bu görüşlerin yaygınlık kazanması, travmaların paylaşılması, bu görüşlerin kamusal meşruiyete sahip bir ortamda dile getirilmesine yol açabilecek bir çerçeve çok hayati önemdedir.

Benzer süreçlerde kadınların ve kadın örgütlerinin daha aktif, eşit ve etkili biçimde yer alabilmesi için sizce nasıl bir yaklaşım benimsenmeli?

Kuzey İrlanda’nın barış sürecine kadın katılımının başarısından hemen sonra, 2000 yılında Birleşmiş Milletler, kadınların barış süreçlerine eşit katılımını öngören 1325 sayılı kararı almıştır. Yapılan çalışmalar, başarılı barış süreçlerinin ancak kadınların güçlü katılımı halinde olabildiğini göstermektedir. Komisyonda sunum yapan bütün katılımcıları detaylıca incelemiş değilim ama sunuşumuzun olduğu günün ilk bölümünde hiçbir kadın konuşmacının olmaması, bizim sunuşumuzun olduğu bölümde ise 8–9 kişiden sadece bir başka kadın arkadaşla birlikte iki kişinin kadın olması, kadın temsiline düşüklüğü hakkında bir ipucu vermektedir. Çatışma çözümü konusunda çalışan dört kadın arkadaşımızın uzmanlık bilgisine başvurulması ve bildiğim kadarıyla daha sonraki safhalarda onların yol göstericiliklerine başvurulacağının bildirilmesi, bu konudaki

olumsuz görünümü bir nebze dengeleme umudu barındırmaktadır. Kadınların süreçlere eşit sayıda katılmalarının, sürecin kapsayıcılığı ve başarısı için önemli bir ilk tedbir olacağını söyleyebilirim.

“Av Jiyan e, Av Aşîti ye”: 2. Mezopotamya Su Forumu’nun Ortak Sesi!

Derya Akyol-2 Kasım 2025

Suyu özgürleştirmek, siyasi çıkarların nesnesi olmaktan kurtarmak suyu yeniden yaşamla buluşturmak demektir. Bu mücadele ile suyun yaşamsal bir hak olduğu gerçeğine dayanarak Mezopotamya’dan yükseltilen bu ses aynı zamanda karşı evrensel bir tavrında ifadesidir. Suyun sınır tanımayan doğası, onun üzerindeki her türlü denetim mekanizması ile tutsak edilir. Bu nedenle, suyun özgürlüğü için verilen mücadele, demokratik, ekolojik ve barışçıl bir yaşam mücadelesidir

“Su yaşamdır.” Aslında herkesin kolayca söyleyip açıklayabileceği bir idealin ötesinde, bu hakikat bilinciyle yola çıktık. Su, tüm canlılığın en temel varoluşudur. Bu yazıyı okuyanların çoğu, musluklarını açtığında akan suyla gündelik ve temel ihtiyaçlarını rahatça karşılayabiliyordur. Oysa bu, herkes için geçerli bir ayrıcalık değil; suya hiç erişemeyen ya da bugün ulaşıp yarın ulaşamayacak milyonlarca insan var. İşte bu adaletsiz erişim sorunu, suyun salt fiziksel bir ‘nesne’ olmanın ötesinde taşıdığı derin varoluşsal anlamlarını gözler önüne seriyor.

İnsanlık tarihinin başladığı topraklar olan Mezopotamya havzasında doğan ve yaşayan Dicle ve Fırat sadece nehir değil, aynı zamanda tarih, kültür ve kolektif hafıza taşıyan kadim canlılıktırlar. Tam da bu sebeplerle su yalnızca bir ihtiyaç ya da ekolojik bir varlık olarak değil aynı zamanda kültürel, sosyolojik olarak ele alınmalı/alınmaktadır. Suyun kendisi ve aktığı her yer içerisinde anlam barındırır. Suyun bu çok katmanlı doğasını düşününce onu korumanın yalnızca çevresel bir mesele olmadığını daha iyi görürüz. Bu yüzden, önüne setler çekildiğinde, yatağı değiştirildiğinde veya akışı bozulduğunda,

yalnızca bir nehri değil, o nehirle bütünleşmiş yaşamlar ve kültürler de kesintiye uğrar. Suyun özgür akışı, yalnızca ekolojik denge için değil, onunla bağ kuran toplulukların hafızası ve geleceği için de hayati önem taşır.

Bu bilinç ile 17-19 Ekim 2025 tarihleri arasında Amed’te düzenlenen 2. Mezopotamya Su Forumunda buluştuk. Dünyanın dört bir yanından katılan aktivist, akademisyen, yerel halklar, kadınlar ve gençler suyun yaşamsal önemine dair güçlü bir söz geliştirdi. Mezopotamya Su Forumunun ilki 2019 tarihinde Süleymaniye’de gerçekleşmişti. 6 yıl aradan sonra gerçekleşen bu buluşma yine aynı heyecanla ve emekle suya dair sözü olanları bir araya getirdi. O günden bugüne değişen ve değişmeyen birçok sorun da önümüzde duruyordu.

2. Mezopotamya Su Forumu aylarca süren fiziksel ve zihinsel bir emeğin sonucunda tamamlandı. Hala heyecanını yaşadığımız ve sözünü kurmaya devam ettiğimiz bu forumun çıktıları da gelecek açısından büyük önem taşıyor. Ancak forumun yalnızca bu üç gününde yarattığı sinerji, dayanışma ağı ve motivasyon, sürecin en anlamlı kazanımlarından biri olarak kayıtlara geçti. Bu kıymetli etkileşim, su mücadelesine dair umudumuzu ve kararlılığımızı bir kez daha pekiştirdi.

Forumun ilk gününde, Mezopotamya havzasının farklı bölgelerinden gelen katılımcılar, “sınırlar dışında ve içinde” suyun mevcut durumunu ve geldiği aşamayı ortaya koyan sunumlar gerçekleştirdi. Yapılan konuşmalarda, çoğumuzun yakından tanık olduğu bir gerçeğin altı bir kez daha çizildi: Suya erişimde yaşanan derin adaletsizlikler, aslında tüm canlılığın ortak varlığı olması gereken suyu, giderek bir ticari meta veya bir kontrol ve baskı silahına dönüştürülmesi.

Forumun ikinci gününde, “Su, Barış ve Özgürlük”, “Mezopotamya’da Su Varlıklarının Özgürleştirilmesi” ve “Halkların Su Diplomasisi” başlıkları altında düzenlenen atölye çalışmaları, temel olarak suyun metalaştırılmasına ve siyasi sınırlarla kısıtlanmasına yönelik ortak bir tepki üzerinden şekillendi. Yapılan tartışmalarda, suyun ekolojik bir varlık olduğu, dolayısıyla özgür akışının engellenmemesi ve ticari bir nesneye dönüştürülmemesi gerektiği konusunda ortak düşünce söz konusuydu.

Forumun üçüncü günü, tüm katılımcıların kolektif tartışma sürecini yansıtan atölye raporları paylaşılıp tartışıldı. Herkesin söz hakkına sahip olduğu bu diyalog ortamında, öneriler derinleştirildi ve yeni öneriler ile şekillendi. Bu işleyiş, foruma en anlamlı katkılardan birini sağladı: Forumun kendi formatı, aslında hep birlikte hayalini

kurduğumuz yaşam pratiğinin canlı bir örneğiydi. Hiyerarşik karar alma mekanizmalarının aksine, burada yapılmak istenen; doğrudan katılım üzerine kuruluydu. Suyun, sınır tanımayan bir yaşam varlığı olduğu gerçeğinden hareketle, burada söz sahibi olanlar; Mezopotamya havzası ve su için mücadele edenlerden oluşuyordu.

Suyu özgürleştirmek, siyasi çıkarların nesnesi olmaktan kurtarmak suyu yeniden yaşamla buluşturmak demektir. Bu mücadele ile suyun yaşamsal bir hak olduğu gerçeğine dayanarak Mezopotamya'dan yükseltelen bu ses aynı zamanda karşı evrensel bir tavrında ifadesidir. Suyun sınır tanımayan doğası, onun üzerindeki her türlü denetim mekanizması ile tutsak edilir. Bu nedenle, suyun özgürlüğü için verilen mücadele, demokratik, ekolojik ve barışçıl bir yaşam mücadelesidir.

Hepimiz barajların yalnızca enerji veya sulama amacıyla inşa edilmediğini biliyoruz. Mezopotamya havzasında Türkiye'nin GAP kapsamında Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde (kimi "güvenlik barajı" olarak) inşa ettiği barajlar, su tahakkümünün fiziksel zeminini oluşturuyor. Bu sebeplerle Irak ve Suriye'ye ulaşan su kontrol altına alınırken bir stratejik üstünlük kuruluyor. Aşağı havza ülkelerin kaderini belirleyen bu barajlar zincirini bir baskı aracı haline getirerek bölgedeki su güvenliğini tehdit ediyor. Tarih boyunca egemenler arasındaki savaşların nedeni, savaş alanı ve hatta silahı olmuş olan suyun bu durumu daha dolaylı yöntemlerle bugün de sürdürülüyor.

Su üzerinde kurulan bu tahakküm yalnızca bir güç meselesi değil, aynı zamanda suyu metalaştıran kapitalist sistemin yarattığı bir krizdir. Suyun yaşamsal döngüsü, günümüzde onu her damlasından kâr elde etmek isteyen kapitalist bir üretim-tüketim sistemine dönüştürülmüş durumda. Bu sistem, tüm yaşamın ortak varlığı olan suyu önce gasp ediyor, tahakküm altına alıyor, sonra bir metaya dönüştürüyor, bu temel ihtiyacımızı bize parayla geri satıyor. Bugün aynı sistemin kurumları ve iktidarları, su varlıklarının azalmasını bireylerin gündelik tüketim alışkanlıklarına indirgeyen, suçluluk duygusu yaratan söylemlerini tüm organlarıyla yaygınlaştırmaya devam ediyor. "Musluklarınızı kapatın" derken, aynı anda maden ocakları durmaksızın çalışıyor, sanayi tesisleri suyu tüketerek ve kirleterek işliyor, endüstriyel tarım ve hayvancılık yeraltı sularını tüketiyor. Suyun kontrol altına alınması ve ticarileştirilmesi için, doğa talan ediliyor, canlıların yaşam alanları yok ediliyor.

Mezopotamya Su Forumu mevcut sorunları teşhis etmekle kalmadı, aynı zamanda bu krize karşı kolektif bir direniş ve mücadele etme iradesini ortaya koydu. Suyu bir meta

veya silah olarak gören anlayışa karşı, suyu, yaşamın kendisi olarak gören Forum, ortaya çıkarılan kimi önerilerin kısa ve uzun vadede hayata geçirilmesi için ortaya konan niyet beyanı oldu. Köylerden kentlere uzanan su komünleri ve meclisleri aracılığıyla, demokratik, ekolojik ve antikapitalist bir yaşam inşa etmenin sözünü yinelemektir. Dicle ve Fırat'ı birleştirici bir yaşam hattına dönüştürmek; sınırları, barajları ve tahakkümü reddederek suyun özgür akışı ve toplumsal barışı birlikte savunmaktır.

Bu niyetin somut ifadesi olarak; kadınların bilgi ve deneyimlerini merkeze alan, yerel halkların geleneksel bilgisi ile beslenen ve doğayla uyumlu bir yaşamı hedefleyen pratikleri inşa etmektir. Suyun metalaştırılmasına karşı, onu bir “varlık” olarak tanıyan hukuki ve toplumsal dönüşümün mücadelesini örmektir.

Burada alınan kararları ve suyun özgürlüğü mücadelesini, tüm Mezopotamya’da yaygınlaştırmak ve örgütlülüğünü sağlamak bu forumun en önemli adımlarından biridir. **“Av jiyan e, av aşîti ye”** sözünü, Dicle ve Fırat’ın özgürce aktığı günlere taşımak bir zorunluluk olarak önümüzde duruyor. 2. Mezopotamya Su Forumu’nun yeniden yarattığı motivasyon ve inanç ile ekolojik adalet ve barış kalıcı olana kadar yürümeye devam edeceğiz.

Dünya Kobanê Günü: Sınırları Çizenler Değil Aşanlar Tarih Yazar

Ayşe Güney-2 Kasım 2025

1 Kasım 2014’te bu küresel dayanışmanın sembolü olarak ilk kez “Dünya Kobanê Günü” ilan edildi. 1 Kasım, yalnızca bir anma günü değil, aynı zamanda uluslararası dayanışma bilincinin pekiştiği bir tarihtir de. O gün dünyanın birçok kentinde düzenlenen yürüyüşler, paneller ve sanat etkinlikleri; halkların sınırları aşan ortak mücadelesinin ifadesi hâline geldi

Bazı şehirler vardır, haritaların çizdiği sınırların çok ötesine geçer. Kobanê, işte o şehirlerden biri. Tarihler 2014’ün Eylül ayını gösterdiğinde adını çok azımızın duyduğu Urfa’ya komşu Kobanê kentine DAİŞ saldırıları gerçekleşti. Öncesinde DAİŞ, yılın başında Rakka kentini işgal etmiş ve 8 Haziran tarihinde Irak’ın Musul kentini ele geçirerek geniş bir alanı işgal etmişti. 3 Ağustos 2014’te ise Şengal’e saldırarak Êzidîlere yönelik katliam gerçekleştirmişti. Kobanê’de DAİŞ’e karşı 134 gün sürecek olan amansız direniş ve zaferin temelini henüz direnişin ikinci gününde kentin yaklaşık 35 kilometre doğusundaki Serzûrî köyünde 12 savaşçı attı. DAİŞ’in saldırılarıyla karşı karşıya kalan Kobanê, büyük bir yıkımın eşiğine geldi. Ancak kentin savunucuları, özellikle YPG ve YPJ savaşçıları, sınırlı imkânlarla rağmen kararlılıkla direndiler.

Kobanê kuşatıldığında, dünya bir kez daha bir halkın kendi kaderine boyun eğmeyi reddedişine tanık oldu. Kadınlar ve erkekler omuz omuza, “yaşamı savunmanın” ne demek olduğunu gösterdi. Bu savunma, yalnızca bir kentin değil, halkların kardeşliği, kadın özgürlüğü, demokratik bir yaşam fikrinin bir savunusuydu.

Abdullah Öcalan'ın "Kobanê'nin düşüşü, tüm Kürdistan'ın düşüşü demektir. Herkes bu gerçekliğe göre hareket etmeli" değerlendirmesi ve Kürt sorununun çözüm anahtarının Kobanê olduğu çağrısı sonrası, Kürtler yönünü Kobanê'ye çevirdi. Kobanê'de verilen mücadele, dünyanın dört bir yanında kısa sürede yankı buldu. Latin Amerika'dan Avrupa'ya, Asya'dan Afrika'ya, Ortadoğu'ya kadar binlerce kişi sokaklara çıkarak, Kobanê halkının direnişine destek verdi. Kobanê, kısa sürede enternasyonal dayanışmanın çağdaş simgesine dönüştü. Nasıl ki 1936'da Madrid faşizme karşı direnmişse, nasıl ki Vietnam, Şili, Filistin, Kürdistan halkları kendi onurları için savaşıyorsa, Kobanê de o zincirin yeni halkası oldu. Karanlığa karşı ortak bir aydınlanmanın adıydı artık.

1 Kasım 2014'te bu küresel dayanışmanın sembolü olarak ilk kez "Dünya Kobanê Günü" ilan edildi. 1 Kasım, yalnızca bir anma günü değil, aynı zamanda uluslararası dayanışma bilincinin pekiştiği bir tarihtir de. O gün dünyanın birçok kentinde düzenlenen yürüyüşler, paneller ve sanat etkinlikleri; halkların sınırları aşan ortak mücadelesinin ifadesi hâline geldi.

Kobanê'de direnişin kalbinde kadınlar vardı. DAİŞ'in karanlık ideolojisine ve kadın düşmanı zihniyetine karşı YPJ savaşçıları, yalnızca kentlerini savunmadı. Patriyarkayı, kastik katili de hedef almışlardı. Onlar için bu savaş, aynı zamanda kadınların özgürleşmesinin savaşıydı. Bir elinde silah, diğer elinde yaşamın tohumu... Kadınlar sadece savaşın içinde yer almakla kalmadı, aynı zamanda yeni bir toplumsal modelin inşasında öncü rol oynadılar. Bu durum, ataerkil sistemlere karşı kadın özgürlüğü mücadelesinin de sembolü hâline geldi. Kobanê'de kadınlar, "özgürlük" kelimesinin anlamını yeniden yazdılar. Bu yüzden Kobanê, sadece bir askeri zafer değil; o, erkek egemen savaş düzenine, sömürüye, gericiliğe ve cinsiyetçiliğe karşı bir toplumsal devrimin kıvılcımıdır. Bu kıvılcım, hâlâ yanmaya devam ediyor...

Bugün 1 Kasım, sadece bir anma günü değil; bir çağrıdır. Kobanê'nin yankısı, bize hâlâ fısıldıyor: "Sınırları çizenler değil, onları aşanlar tarih yazar." Kobanê, bize öğretti ki bir halkın kurtuluşu, diğer tüm halkların özgürlüğüyle anlam kazanır. Kobanê Direnişi bu yüzden bölgesel bir direniş değil; evrensel bir insanlık manifestosudur. Karanlığın orduları her dönemde yeniden doğar; ama her defasında Kobanê'de verilen o direniş bize ışığı hatırlatıyor.

Direnişin, umudun ve özgürlük arayışının sembolü Kobanê, bugün hala ulus devletlerin ve DAİŞ, ÖSO ve HTŞ gibi çete örgütlerin hedefinde. Bu saldırılara karşı direniş de devam

ediyor. Bu bağlamda 1 Kasım Dünya Kobanê Günü, yalnızca geçmişini anmak için değil, aynı zamanda geleceğe dair bir çağrı niteliği taşıyor; adaletin, eşitliğin ve özgürlüğün hüküm sürdüğü bir dünya için dayanışmayı büyütme çağrısı.

Kobanê Direnişi, insanlığın en zor anlarında bile onurla ayağa kalkabileceğini gösterdi. Bu nedenle 1 Kasım, sadece bir tarih değil; insanlığın ortak vicdanının sesi olarak yeniden yeniden yankılanmaktadır.